

LAUSUNTO, EHDOTUS MUSEOPOLIITTISEKSI OHJELMAKSI, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:9

Lausunnon antajina Tuusulan museo, Järvenpään taidemuseo ja Keravan museo

Museopoliittisessa ohjelmassa on paljon hyvää. Se muun muassa sanoittaa hyvin museotoiminnan yhteiskunnalle tuomia hyötyjä ja niitä lisähyötyjä, jotka ovat saavutettavissa museotoiminnan muuttuessa toimintaympäristön myötä. Museopoliittisessa ohjelmassa nostetaan hyvin esille kokoelmien merkitys, saavutettavuus ja käyttömahdollisuudet.

Museoalan arvoissa ja toimintatavoissa nostetaan esille muun muassa yhteisöllisyys ja vuorovaikutus, moniäänisyys ja demokratia sekä kestävä kehitys. Ne kaikki ovat tärkeitä arvoja, joita on syytä vaalia ja kehittää. Tavoitteiden asettelu ja toimenpide-ehdotukset ovat pääpiirteissään hyviä mutta joiltain osin ristiriitaisia. Mikä pahinta: ammatillisesti hoidetut paikallis- ja erikoismuseot on unohdettu lähes kokonaan, vaikka ainakin täältä käytännön työn keskeltä juuri niiden rooli muun muassa osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistajana on tai ainakin voisi olla keskeinen.

Digitaalisuus, museoammattilaisten rooli välittäjänä ja ansaintalogiikka

Museoiden ja niissä olevan tietovarannon saavutettavuuden lisäämistä kaikilla sektoreilla pidetään tärkeänä ja hyvä niin. Digitaalisuuden lisäämisen ohella on muistettava, että aito esine, aito kohtaaminen menneisyyden kanssa, on aina enemmän kuin ruudun kelmeä kajo. Lisäksi objektin ja asiakkaan kohtaaminen vaatii usein museoammattilaisen välittäjän työtä, jonka avulla avautuu se maailma jota objekti kuvaa.

Asiakkaille vapaat digitaaliset kokoelma-aineistot parantavat saavutettavuutta, mutta samalla ne syövät museoiden mahdollisuutta varainhankintaan. Museoita kehoitetaan uusien ansaintalogiikoiden haastelemiseen ja tuottamiseen. Asiat ovat ristiriitaisia sillä avoimen datan tuomat hyödyt ovat vasta käsillä. Taloudellisen hyödyn saajia voivat olla pelkästään instituution ulkopuoliset tahot, esim. verhovalmistaja joka käyttää museokuva-aineistoja valmisteessaan.

Ajatus, että museo voisi palveluitaan tuotteistamalla rahastaa esimerkiksi sosiaali- ja koulutussektoria ei ole kovin mielekäs. Siinä lähinnä siirretään julkista rahaa tyhjästä taskusta toiseen, ja ajatus demokraattisista palveluista menetetään. Matkailu ja vapaa-aika sen sijaan on kasvava ala, ja osa asiakkaista on valmiita maksamaan. Siinäkin iso osa hyödyistä menee muiden matkailupalveluiden tuottajille. Siksi on syytä vieläkin enemmän korostaa museoiden roolia mahdollistajana ja hyvinvointia ja sivistystä lisäävänä palveluna. Yhteiskunnan rahoitus on turvattava ja nähtävä se osana niin osallisuuden kasvattamista ja sivistystyötä mutta myös elinkeinoelämän tukemista.

Ammatillisten paikallismuseoiden rooli kulttuurisina lähipalveluina

Museopoliittinen ohjelma unohtaa esimerkiksi kunnallisissa paikallismuseoissa ja muissa ammatillisesti hoidetuissa erikoismuseoissa tehdyn työn ja vaikutuksen. Luvussa *Uudistuva, vahva ja vaikuttava* museokenttä puhutaan museokentän uudistamisesta. Valitettavasti siinä – kuten koko museopoliittisessa ohjelmassa – unohdetaan ammatillisesti hoidetut paikallis- ja erikoismuseot lähes kokonaan.

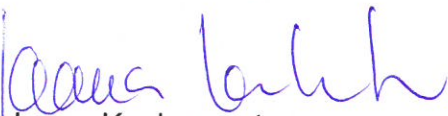
Ammatilliset paikallismuseot toimivat jo nyt ja voivat edelleen kasvattaa rooliaan paikallisena kulttuurin lähipalveluna. Juuri niissä ympärillä toimivan yhteisön osallistaminen esimerkiksi tallennustyöhön ja nykydokumentointiin, museoiden yleisötyöhön ja tapahtumatuotantoon ja muun vapaaehtoistyön kehittäminen on helpointa ja monessa paikallismuseossa jo arkipäivää.

Ammatilliset paikallismuseot ovat myös helposti saavutettavia oppimisen paikkoja kaiken ikäisille. Paikallisuuden merkitys on suuri ja se saa ihmiset toimimaan – paikallisuuden ymmärtäminen ei sulje pois muiden kulttuurien ymmärtämistä ja hyväksymistä vaan päinvastoin lisää sitä.

Museokenttää kehitettäessä olisi syytä pohtia nimenomaan alueellisten vastuumuseoiden ja ammatillisten paikallis- ja erikoismuseoiden yhteistyötä ja roolia. Vapaaehtoisvoimin ylläpidettyjen paikallismuseoiden rooli voi lähiyhteisössään olla suuri ja hyvin positiivinen, mutta esimerkiksi suunnitelmallista ja asiantuntevaa kokoelmatyötä tai yhteistyötä oppilaitosten kanssa ei ole mahdollista rakentaa niiden varaan.

Museokentän kehittämisessä tavoitellaan ohjelmaluonnoksen mukaan toiminnallisesti ja rakenteellisesti nykyistä vahvempia ja vaikuttavampia toimintayksiköitä. Se ei saa johtaa siihen, että ammatillisesti hoidettujen paikallismuseoiden asemaa ja rahoitusta heikennetään esim. valtionosuusjärjestelmää kehitettäessä.

Tuusulassa 30.6.2017

Jaana Koskenranta
vt. kulttuuri- ja museotoimenjohtaja
Tuusulan museo

Hanna Nikander
museopalveluiden päällikkö
Järvenpään Taidemuseo

Leena Karttunen
museonjohtaja
Keravan museo